

І. Личенко

Навчально-науковий інститут права та психології
Національного університету “Львівська політехніка”,
д-р юрид. наук, доц.,
професор кафедри цивільного права та процесу

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ГАРАНТУВАННЯ ЗАХИСТУ ЗАКОННИХ ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ У СФЕРІ ВЛАСНОСТІ

© Личенко І., 2016

Досліджуються поняття, системи та ознаки адміністративно-правових гарантій захисту законних інтересів громадян у сфері власності, виявлено проблеми гарантування правових можливостей громадян щодо володіння, користування та розпорядження майном. З'ясовано наукові підходи до визначення поняття “юридичні гарантії”, сформульовано визначення адміністративно-правових гарантій захисту законних інтересів громадян у сфері власності та наголошено, що реалізація законних інтересів громадян України у сфері власності визначається ефективністю системи гарантування їхнього захисту.

Ключові слова: законний інтерес громадян у сфері власності, адміністративно-правовий захист законних інтересів громадян у сфері власності, адміністративно-правові гарантії захисту законних інтересів громадян у сфері власності.

И. Лыченко

АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ГАРАНТИРОВАНИЯ ЗАЩИТЫ ЗАКОННЫХ ИНТЕРЕСОВ ГРАЖДАН УКРАИНЫ В СФЕРЕ СОБСТВЕННОСТИ

Исследуются понятия, системы и признаки административно-правовых гарантий защиты законных интересов граждан у сфере собственности, выявлены проблемы обеспечения правовых возможностей граждан по владению, пользованию и распоряжению имуществом. Представлено научные подходы к определению понятия юридических гарантий, сформулировано дефиниции административно-правовых гарантий защиты законных интересов граждан у сфере собственности и отмечено, что реализация законных интересов граждан Украины у сфере собственности определяется эффективностью системы обеспечения их защиты.

Ключевые слова: законный интерес граждан у сфере собственности, административно-правовая защита законных интересов граждан у сфере собственности, административно-правовые гарантии защиты законных интересов граждан у сфере собственности.

ADMINISTRATIVE AND LEGAL BASIS ENSURE THE PROTECTION OF THE CITIZENS' LEGAL INTERESTS IN THE PROPERTY FIELD

The article is devoted to the comprehensive analysis of the concept, system and signs of the administrative-legal guarantees of citizens' legal interests in the property field, identify problems guaranteeing legal capacity of citizens to possess, use and dispose of property. Special attention is devoted to the scientific approaches to the definition of legal guarantees. The article is devoted to the definition of administrative-legal guarantee of protection of the citizens' legal interests' in the property field. Stressed, that the implementation of the citizens' legal interests' in the property field determined by the efficiency of the system to guarantee their protection.

Key words: citizens legal interests in the property field, administrative-legal protection citizens legal interests in the property field, administrative-legal guarantees of protection of citizens' legal interests in the property field.

Постановка проблеми. Адміністративно-правові гарантії захисту законних інтересів громадян у сфері власності відображають фактичний та юридичний статус особи у суспільстві, стан демократичних правових інститутів, правові та соціальні можливості у суспільстві. Вони залежать від стану вітчизняного законодавства, що закріплює правові можливості особи щодо володіння, користування та розпорядження майном, та системи засобів захисту цих правових можливостей. Відсутність системи гарантій захисту прав та законних інтересів громадян у сфері власності перетворює правові можливості у формальну декларацію, свідчить про неналежний рівень особистої свободи громадян у суспільстві, незрілість держави та її правової системи. З огляду на це, доцільність дослідження адміністративно-правових гарантій захисту законних інтересів громадян у сфері власності не підлягає сумніву. Формування ефективної системи гарантій захисту законних інтересів громадян у сфері власності є необхідною умовою їхньої належної реалізації.

Аналіз дослідження проблеми. Проблеми захисту прав та законних інтересів у сфері власності були предметом наукових досліджень Н. Вітрука, Л. Воеводіна, Є. Дорошева, В. Галуцька, Т. Зарубицької, В. Колпакова, А. Малька, Т. Одегова, О. Остапенка, З. Рахліна, В. Резвих, В. Субочьова. З'ясування змісту юридичних гарантій захисту прав та законних інтересів громадян у вітчизняній правовій науці розглядають праці О. Пабата, І. Сіліча та О. Фрицького. Проте у цих публікаціях не достатньо уваги приділено адміністративно-правовим гарантіям захисту законних інтересів громадян у сфері власності.

Мета роботи – з'ясувати поняття, системи та ознаки адміністративно-правових гарантій захисту законних інтересів громадян у сфері власності, виявити проблеми гарантування правових можливостей громадян щодо володіння, користування та розпорядження майном.

Виклад основного матеріалу. Реалізація правових можливостей громадян щодо набуття, володіння, користування та розпорядження майном, охорони і захисту законних інтересів визначається не лише станом вітчизняного законодавства, системи правових норм, які закріплюють ці правові можливості, але й ефективністю системи гарантування захисту, що є запорукою їхнього реального відтворення у суспільних відносинах.

Гарантії прав, свобод та законних інтересів громадян, їх широта, реальність здійснення виражають не тільки фактичний та юридичний статус особи у суспільстві, а й суть наявної у країні демократії, соціальні можливості, закладені у самому суспільному ладі [1, с. 30].

Термін “гарантія” здебільшого визначають як певну запоруку, умову, що забезпечує досягнення цілі, успіх будь-чого [2–4].

Однак похідне від нього поняття “правова гарантія” не знайшло єдиного підходу щодо визначення змісту у представників юридичної науки. Це поняття переважно пов’язують із реалізацією та захистом прав і свобод, пояснюють завдяки категоріям умов, засобів та способів забезпечення здійснення правомірної поведінки.

Зокрема, О. Фрицький визначив правові гарантії як “надання державою формальної (юридичної) загальнообов’язковості умовам, необхідним для того, щоб кожна людина могла скористатися особистими правами і свободами” [5, с. 177].

В. Субочов вважає, що під юридичними гарантіями потрібно розуміти “спеціально встановлені законом засоби безпосереднього забезпечення правомірності поведінки суб’єктів суспільних відносин, їхніх прав і свобод” [6, с. 416].

О. Дорошева та Т. Одегова розглядали поняття правових гарантії, як “систему умов, засобів та способів забезпечення реалізації можливостей” [2, с. 32–33].

Н. Вітрук визначає юридичні гарантії як закріплені у праві засоби, що спрямовані на забезпечення реалізації і захист юридичних прав та обов’язків [7, с. 12]. Натомість В. Кучинський, наводячи схоже визначення, наполягає на тому, що ці правові засоби забезпечують реалізацію та захист не лише прав, але й законних інтересів особи [8, с. 46].

Найвдаліше визначення цього поняття запропонував П. Рабінович. Зміст категорії правових гарантії науковець розкриває за допомогою сукупності норм права, правозастосовної діяльності, яка на них ґрунтується, та індивідуальних юридичних актів, якими ця діяльність фіксується [9, с. 237].

Об’єктом гарантії виступають суспільні відносини, пов’язані із задоволенням інтересів громадян, охороною і захистом правових можливостей особи [10, с. 16]. Саме тому норми права, правозастосовна діяльність та індивідуальні юридичні акти набувають значення умов реалізації прав, законних інтересів громадян та засобів їхнього захисту (охорони) [11, с. 41].

Такий підхід узгоджується з пропозицією окремих учених щодо поділу правових гарантії на гарантії реалізації і гарантії захисту (охорони). Реалізація законних інтересів є неможливою без їхньої охорони. Немає такого законного інтересу, який не потребує охорони. Гарантії захисту (охорони), які є структурними елементами механізму забезпечення правових можливостей громадян, є водночас гарантіями їхнього здійснення, тобто не можуть існувати за межами їхньої реалізації.

Гарантії охорони стосуються нормативно-правового визначення меж реалізації правових можливостей громадян, визначення та реалізації способів попередження, припинення протиправної діяльності та адміністративних проступків у сфері власності, застосування заходів адміністративно-правового впливу з метою протидії різним проявам діяльності, яка порушує законні інтереси громадян, покарання винних.

Гарантії охорони у своїй основі мають правову презумпцію відповідальності за вчинене протиправне діяння, однак у зв’язку з реальним вчиненням такого діяння починає реалізовуватися правозастосовний та каральний аспекти охорони, вони трансформуються у гарантії захисту, що спрямовані на попередження порушень, припинення посягань, застосування до порушників заходів відповідальності у встановленому законом порядку та відшкодування заподіяної шкоди.

Гарантії захисту охоплюють широку систему інструментів, які сприяють забезпеченню законності у суспільних відносинах у сфері власності (контроль, нагляд з боку суб’єктів влади, застосування заходів відповідальності, відновлення законних правових можливостей особи володіти, користуватися та розпоряджатися майном тощо).

Гарантії захисту – це закріплені у законі засоби, що дають змогу особі, по-перше, самостійно або за сприяння правоохоронних органів поновити чи присікти правопорушення, відновити законний інтерес не забороненими законом засобами, по-друге, це є наявність системи державних органів, що здійснюють об’єктивне вирішення спірних ситуацій і визначають ступінь винності осіб, які вчинили проступок, виносять рішення щодо застосування заходів юридичної відповідальності, по-третє, засоби, що припускають право особи звертатися за захистом у міжнародні правозахисні організації [12, с. 13].

З огляду на зазначене, під адміністративно-правовими гарантіями захисту законних інтересів громадян у сфері власності потрібно розуміти сукупність юридичних інструментів (норм права, правозастосовної діяльності, індивідуальних юридичних актів), що дають можливість громадянину самостійно або за сприяння органів публічного управління чи громадських формувань забезпечити реалізацію потреб, пов'язаних із набуттям та збереженням об'єктів права власності, здійснити протидію правопорушенням, відновити правові можливості у цій сфері, відшкодувати заподіяну шкоду.

У науковій літературі неодноразово висловлювалися міркування щодо специфіки юридичних гарантій законних інтересів, їх “обмеженого” характеру в аспекті захисту та охорони.

О. Малько та В. Субочов зазначали, що “...загальні засади, дух права, безумовно, гарантують реалізацію законних інтересів, однак ця гарантованість здебільшого проявляється у формі сприяння здійсненню тих чи інших законних інтересів. Звідси випливає, що захист та їх охорона – неповні” [13, с. 266–267].

В. Субочов писав, що законні інтереси є правовим засобом, який лише “у загальному вигляді” гарантується державою, “на гарантованості законних інтересів відображається той факт, що їм, на відміну від суб'єктивних прав, не кореспондує визначений юридичний обов'язок... Будучи нечіткими, неконкретними за своїм змістом (не з огляду на його елементи, які є доволі стійкими і постійними, а з огляду на його співвідношення з чинними правовими приписами та повноваженнями, обов'язками контрагентів), законні інтереси, відповідно, і гарантовані не завжди чітко і конкретно” [14, с. 411].

Однак такий підхід можна вважати лише частково правильним. Законними інтересами громадян у сфері власності є такі правові можливості, які відображені в об'єктивному праві чи впливають з його загального змісту. Суб'єктивні права виступають специфічними формами реалізації законних інтересів особи у сфері власності.

Зважаючи на це, звужувати гарантії їх захисту до засобів захисту правових можливостей, які безпосередньо не опосередковані у правових нормах, а лише впливають із загального змісту права, не можна. Адміністративно-правові акти та їх норми набувають значення субстанційних адміністративно-правових засобів захисту законних інтересів громадян щодо володіння, користування та розпорядження майном.

Незважаючи на те, що в адміністративно-правових актах подекуди відсутня пряма вказівка на захист конкретного законного інтересу, регламентуючи порядок захисту суб'єктивного права особи мати, користуватися та розпоряджатися майном, визначаючи порядок здійснення правозастосовної діяльності та прийняття індивідуальних юридичних актів, спрямованих на попередження, припинення адміністративних проступків у сфері власності, протидію діяльності суб'єктів владних повноважень, які незаконно обмежують гарантовані правом можливості особи мати, користуватися та розпоряджатися майном, відшкодування заподіяної шкоди, відновлення законних інтересів особи у цій сфері, вони сприяють захисту законних інтересів громадян у сфері власності, набувають ознак нормативних гарантій захисту не лише суб'єктивних прав, але й законних інтересів громадян у сфері власності, які їм кореспондують.

Правові норми, які містяться у цих адміністративно-правових актах, можуть мати форму матеріальних або процесуальних норм.

Матеріальні адміністративні норми є первинним регулятором суспільних відносин, що становить юридичну гарантію захисту законних інтересів громадян у сфері власності. Ці норми є статичними. Їх система об'єднує кілька видів адміністративно-правових норм: 1) норми-декларації, норми-принципи, які є правовим фундаментом захисту законних інтересів громадян; 2) норми, що визначають компетенцію органів публічного управління, які є суб'єктами захисту законних інтересів громадян у сфері власності; 3) норми, які визначають права громадян та повноваження громадських формувань щодо протидії порушенню законних інтересів громадян у сфері власності; 4) норми, які визначають види адміністративних правопорушень у сфері власності та встановлюють адміністративні стягнення за їх вчинення.

Процесуальні норми регулюють порядок, процедуру реалізації правових можливостей (закріплюють процесуальні форми, способи і методи здійснення виконавчої і розпорядчої діяльності у сфері публічного управління) і відповідають на запитання: Як, в який спосіб робити? [15, с. 42–43].

Визнання законних інтересів як самостійного об'єкта захисту у законодавстві є важливою гарантією захисту законних інтересів громадян у сфері власності. Матеріальні норми-декларації Закону України “Про судоустрій і статус суддів” визначають метою правосуддя в Україні захист не лише прав, але й законних інтересів людини і громадянина. Наявність таких норм у законодавстві створює законодавчо встановлені умови для звернення у суд з метою захисту законних інтересів громадян у сфері власності.

Доволі часто адміністративно-правові норми визначають основні принципи гарантування законних інтересів громадян у сфері власності. З цього приводу у науковій літературі наводиться припущення, що принципи гарантування самі по собі не складаються з гарантій, а створюють ті стрижні, на яких будується і вдосконалюється уся система гарантування.

Видається, що такий підхід є дещо хибним. Варто відрізнити принципи, які самі по собі, будучи відображеними у правових нормах, стають адміністративно-правовими гарантіями захисту законних інтересів громадян у сфері власності, та принципи, які є основою вдосконалення усієї системи гарантування, однак за своєю суттю не є гарантіями захисту. Перелік останніх вдало визначений Л. Воєводи́ним та І. Сілі́чем. До них вони зарахували принципи комплексності і повноти, ефективності і дієвості гарантій [16, с. 41]. Натомість принципи, які відображені у правових нормах, самі стають гарантіями адміністративно-правового захисту законних інтересів громадян у сфері власності, стосуються невідчужуваності, необмеженості законних інтересів людини і громадянина, рівності громадян, презумпції невинуватості особи, неприпустимості зворотної дії закону або нормативно-правового акта у часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи, чіткого правового закріплення взаємокореспондуючих прав і обов'язків громадян та органів держави у їх взаємовідносинах у межах вирішення відповідної адміністративної справи, збалансованості правових можливостей різних осіб [16, с. 41].

Такі принципи є широким правовим фундаментом захисту законних інтересів громадян. Вони гарантують захист законних інтересів як певних правових можливостей вчинення певної дії чи утримання від її вчинення, зумовлених мотиваційним станом особи, який спонукає її до реалізації потреб, пов'язаних із набуттям та збереженням об'єктів права власності. Такі можливості можуть бути деталізованими у законодавстві у вигляді суб'єктивних прав, або не мати такої деталізації, залишаючись при цьому законними інтересами, які гарантовані загальними положеннями законодавства.

Адміністративно-процесуальні норми як гарантії захисту законних інтересів громадян у сфері власності визначають порядок реалізації компетенції адміністративних органів та їхніх посадових осіб щодо вирішення питань, пов'язаних із реалізацією статусу людини чи громадянина, стосуються виконання обов'язку особами, що мають відповідні повноваження застосовувати комплекс заходів, закріплених у законі, притягувати до адміністративної відповідальності фізичних осіб чи посадових осіб адміністративних органів за невиконання чи несвочасне виконання обов'язків, пов'язаних із реалізацією статусу громадянина; виконання обов'язку уповноважених адміністративних органів та їхніх посадових осіб відновити порушені правові можливості, забезпечити відшкодування завданої моральної і матеріальної шкоди, домагатися притягнення винних осіб до юридичної відповідальності [15, с. 48–49].

Найістотнішими адміністративно-процесуальними гарантіями, що забезпечують динаміку адміністративного процесу, є процесуальні строки як передбачені законом відрізки часу, протягом яких повинна або може бути вчинена окрема процесуальна дія або сукупність дій; гарантований правовий захист з боку суб'єктів, наділених контрольними повноваженнями; визначений порядок реалізації відповідальності посадових осіб адміністративних органів; закріплений порядок реалізації процесуальних прав громадян; регламентована процесуальна діяльність суб'єктів, що представляють інтереси громадян (адвоката, законного представника) [15, с. 162–165].

Адміністративно-процесуальні норми нерідко забезпечують реалізацію матеріальних норм не лише адміністративного, а й інших галузей права, які визначають правові можливості особи мати, користуватися та розпоряджатися майном. Зокрема, такими нормами забезпечується захист законних інтересів володільців патентів, правовий статус яких зумовлений матеріальними нормами цивільного права.

Цілком виправдано Л. Леонтєва наголошує на тому, що система гарантій захисту правових можливостей особи тісно пов'язана з діяльністю органів влади і місцевого самоврядування та відповідних посадових осіб, спеціалізованих державних і громадських органів та організацій (наприклад, адвокатури, прокуратури, суду тощо), відповідних громадських організацій [17, с. 11–12].

Правозастосовна діяльність цих суб'єктів як правова гарантія захисту законних інтересів громадян у сфері власності є проявом їх владної діяльності як суб'єктів захисту таких правових можливостей, що проявляється у вирішенні конкретних справ, пов'язаних з припиненням протиправної поведінки, накладенням адміністративних стягнень, відновленням порушених правових можливостей особи щодо володіння, користування та розпорядження майном, відшкодуванням заподіяної шкоди тощо.

Законність та ефективність реалізації такої діяльності є важливою гарантією захисту законних інтересів громадян у сфері власності. Результатом правозастосовної діяльності є прийняття акта застосування права. Індивідуальні юридичні акти як гарантії захисту законних інтересів громадян у сфері власності стосуються окремих осіб та встановлюють для них правила поведінки у конкретних ситуаціях.

Особливим видом адміністративно-правових гарантій захисту законних інтересів громадян у сфері власності є акти адміністративного примусу як один із різновидів індивідуальних правозастосовних актів. Вони є реалізацією адміністративно-юрисдикційних повноважень, одним із засобів вирішення конфліктів.

Зазначені індивідуальні юридичні акти можуть набувати форми актів адміністративного попередження (перевірка документів, тимчасове обмеження доступу громадян до окремих ділянок місцевості, рух транспорту на окремих ділянках вулиць, внесення подання до органів влади, підприємств, установ та організацій про необхідність усунення причин та умов вчинення правопорушень), адміністративного припинення (вимога припинити протиправну поведінку, доставлення порушника, адміністративне затримання, огляд та вилучення речей і документів, застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї), актів адміністративної відповідальності.

Актом адміністративної відповідальності є вказівка органу адміністративної юрисдикції на застосування адміністративного стягнення, зосередженого у санкції, що охороняє правову норму і відносини, які вона регулює.

Прийняття індивідуального правозастосовного акта спрямоване на захист прав та законних інтересів у сфері власності, притягнення винних до відповідальності, відновлення правового становища осіб, яке існувало до вчинення правопорушення. Видання актів адміністративної відповідальності може бути пов'язано із застосуванням адміністративних стягнень чи інших заходів впливу, зокрема таких, які застосовуються до неповнолітніх та передбачені ст. 24-1 КУпАП, заходів впливу, передбачених Законом України “Про іпотеку” від 5 червня 2003 р. № 898-IV (виселення в адміністративному порядку з приміщення), Кодексом України “Про надра” від 27 липня 1994 р. № 132/94-ВР (обмеження, тимчасова заборона (зупинення) або припинення користування надрами) тощо.

Система адміністративно-правових гарантій захисту законних інтересів громадян у сфері власності характеризується низкою ознак. Першою ознакою цієї системи є те, що усі її складові частини спрямовані на захист як правових можливостей, які опосередковані у правових нормах, так і тих, які не мають безпосереднього визначення у вигляді суб'єктивних прав. Друга ознака полягає у широті інструментів правового впливу як засобів гарантування законних інтересів громадян у сфері власності (норми права, правозастосовна діяльність, індивідуальні юридичні акти). Третя ознака – це здатність цієї системи забезпечити захист законних інтересів громадян у сфері власності

за допомогою самостійної правозахисної діяльності громадян, діяльності органів влади чи громадських формувань. Четвертою ознакою є здатність цієї системи гарантій забезпечити реалізацію потреб, пов'язаних із набуттям та збереженням об'єктів права власності, здійснити протидію правопорушенням, відновити правові можливості у цій сфері, відшкодувати заподіяну шкоду.

Висновки. Взаємопов'язані між собою адміністративно-правові гарантії захисту законних інтересів громадян у сфері власності становлять цілісну систему. Ця система динамічно розвивається, удосконалюється, відображає зміни законодавства, стан гармонізації національного законодавства з міжнародними та європейськими актами, залежить від ефективності діяльності суб'єктів адміністративно-правового захисту законних інтересів громадян у сфері власності. Серед основних проблем гарантованості адміністративно-правового захисту законних інтересів громадян у сфері власності в Україні можна назвати прояви інколи неефективного законодавчого регламентування способів захисту законних інтересів власників об'єктів інтелектуальної власності, неналежне законодавче врегулювання основних способів взаємодії органів влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб з громадськістю щодо захисту законних інтересів у сфері власності, низький рівень правової культури суб'єктів правозастосування, недоліки організації діяльності органів влади, уповноважених протидіяти проявам незаконної діяльності, що порушують законні інтереси громадян у сфері власності. Проведення ефективних реформ у цій сфері тісно пов'язане з розробкою стратегії посилення захисту правових можливостей громадян у сфері власності, розширення законодавчої основи правозахисної діяльності громадян, громадських формувань.

1. Дорошева Е. Н. Конституционные гарантии прав и свобод человека и гражданина в Украине / Е. Н. Дорошева, Т. И. Одегова // Правничий часопис Донецького університету. – 2011. – № 1(25). – С. 30–35. 2. Словник української мови: в 11 т. (1970–1980) / за ред. І. К. Білодід та ін. – К.: Наук. думка, 1970–1980. – Т. 2. – 552 с. 3. Іванюшенко В. В. До питання щодо поняття юридичних гарантій права людини на безпечне для життя і здоров'я довкілля / В. В. Іванюшенко // Правничий вісник. – К., 2009. – Вип. 4. – С. 17–25. 4. Большой словарь иностранных слов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.onlinedics.ru/slovar/inyaz/g/garantija.html>. 5. Фрицький О. Ф. Конституційне право України / О. Ф. Фрицький. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 536 с. 6. Субочев В. В. Законные интересы / Субочев В. В. – М.: Норма, 2011. – 496 с. 7. Витрук Н. В. О категориях правового положения личности в социалистическом обществе / Н. В. Витрук // Советское государство и право. – 1974. – № 12. – С. 11–19. 8. Кучинский В. А. Личность, свобода, право / В. А. Кучинский. – М.: Юрид. лит., 1978. – 180 с. 9. Рабинович П. М. Упрочение законности – закономерность социализма. Вопросы теории и методологии исследования / П. М. Рабинович. – Львов: Вища шк., 1975. – 260 с. 10. Зарицкий А. В. Гарантии прав личности при реализации юридической ответственности. (Вопросы теории и практики). дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / А. В. Зарицкий. – Коломна, 1999. – 195 с. 11. Рудинский Ф. М. Гарантии конституционной свободы совести и атеистическое воспитание / Ф. М. Рудинский // Советское государство и право. – 1983. – № 7. – С. 40–47. 12. Черкасов А. В. Гарантии защиты конституционных прав несовершеннолетних: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 “Конституционное право; муниципальное право” / А. В. Черкасов. – СПб., 2005. – 23 с. 13. Малько А. В. Законные интересы как правовая категория / А. В. Малько, В. В. Субочев. – СПб.: Юридический центр Пресс, 2004. – 359 с. 14. Субочев В. В. Законные интересы / Субочев В. В. – М.: Норма, 2008. – 237 с. 15. Пабат О. В. Адміністративно-процесуальні гарантії прав та свобод громадян: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / О. В. Пабат. – Х., 2008. – 194 с. 16. Сіліч І. І. Гарантії забезпечення прав і свобод громадян в адміністративному процесі: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. І. Сіліч. – Х., 2008. – 196 с. 17. Леонтьева Л. В. Права жінок та юридичні гарантії їх захисту в Україні (теоретико-правові аспекти): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 “Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень” / Л. В. Леонтьева. – Х., 2005. – 20 с.

REFERENCES

1. Dorosheva E. N., Odegova T. I. *Konstitutsionnye garanti prav i svobod cheloveka i grazhdanina v Ukraine* [Constitutional guarantees of rights and freedoms of man and citizen in Ukraine] *Pravnichiy chasopis Donets'kogo universitetu*, 2011, vol 1(25), p.p. 30–35. (In Russian).
2. Bilodid I. K. *Slovyk ukrayins'koyi movy: v 11 t. (1970-1980)* [Dictionnaire Ukrainian Language: 11 m (1970-1980)], Kiev, *Naukova dumka*, Tom 2., 1971. 552 p.
3. Ivanyushenko V. V. *Do pytannya shchodo ponyattya yurydychnykh harantiy prava lyudyny na bezpechne dlya zhyttya i zdorov'ya dovkillya* [Questions about the concept of legal guarantee rights to a safe and healthy environment] *Pravnychyy visnyk*, 2009, vol 4., pp. 17–25. (In Russian).
4. *Bol'shoy slovar' inostrannykh slov* [Large dictionary of Foreign words]. Available at: <http://www.onlinedics.ru/slovar/inyaz/g/garantija.html>. (accessed 30.10.2016). (In Russian).
5. Fryts'kyy O. F. *Konstytutsiyne pravo Ukrayiny* [Constitutional law of Ukraine], Kiev, 2003. 536 p.
6. Subochev V. V. *Zakonnye interesy* [Legitimate interests], Moskva, 2011. 496 p. (In Russian).
7. Vitruk N. V. *O kategoriakh pravovogo polozheniya lichnosti v sotsialisticheskom* [About the categories of legal status of the individual in socialist society], *Sovetskoe gosudarstvo i pravo*. 1974, vol 12, pp. 11–19. (In Russian).
8. Kuchinskiy V. A. *Lichnost', svoboda, parvo* [Personality, freedom, law], Moskva, 1978. 180 p. (In Russian).
9. Rabinovich P. M. *Uprochenie zakonnosti – zakonmernost' sotsializma. Voprosy teorii i metodologii issledovaniya* [Strengthening the rule of law - law of socialism. Questions of the theory and methodology of the study], L'vov, 1975. 260 p. (In Russian).
10. Zaritskiy A. V. *Garantii prav lichnosti pri realizatsii yuridicheskoy otvetstvennosti. (Voprosy teorii i praktiki)*. Diss. kand. yurid. nauk [Guarantees of individual rights in the implementation of legal liability. (Theory and Practice). Candidate of law diss.], Kolomna, 1999. 195 p. (In Russian).
11. Rudinskiy F. M. *Garantii konstitutsionnoy svobody sovesti i ateisticheskoe vospitanie* [Guarantees constitutional freedom of conscience and atheistic education], *Sovetskoe gosudarstvo i pravo*, 1983, vol 7, p.p. 40–47. (In Russian).
12. Cherkasov A. V. *Garantii zashchity konstitutsionnykh prav nesovershennoletnykh*. Avtoref. dis. kand. yurid. nauk [Guarantees for the protection of constitutional rights of minors. Avtoref diss. candidate of law], Sankt-Peterburg, 2005. 23 p. (In Russian).
13. Mal'ko A. V., Subochev V. V. *Zakonnye interesy kak pravovaya kategoriya* [Legitimate interests as a legal category], Sankt-Peterburg, 2004. 359 p. (In Russian).
14. Subochev V. V. *Zakonnye interesy* [Legitimate interests], Moskva, 2008. 237 p. (In Russian).
15. Pabat O. V. *Administrativno-protsesual'ni harantiyi prav ta svobod hromadyan*. Avtoref. dis. kand. yurid. nauk [Administrative and procedural guarantees of rights and freedoms. Avtoref diss. candidate of law], Kharkiv, 2008. 194 p.
16. Silich I. I. *Harantiyi zabezpechennya prav i svobod hromadyan v administrativnomu protsesi*. Diss. kand. yurid. nauk [Guarantees the rights and freedoms of citizens in the administrative process. Candidate of Law diss.], Kharkiv, 2008. 196 p.
17. Lyeont'eva L. V. *Prava zhink ta yurydychni harantiyi yikh zakhystu v Ukrayini (teoretyko-pravovi aspekty)*. Avtoref. dis. kand. yurid. nauk [Women's rights and legal safeguards for their protection in Ukraine (theoretical and legal aspects). Avtoref diss. candidate of law], Kharkiv, 2005. 20 p.